

บทความวิจัย

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตอบสนองความต้องการของทารก ในมารดาที่มีบุตรคนแรก

จิรันดา อ่อนเจริญ* นิตยา ลินสุกใส** วรณา พาหุวัฒน์กร*** และปิยะนันท์ ลิ้มเรืองรอง***
คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล เลขที่ 2 ถนนวิภาวดี แขวงศิริราช เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ 10700

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์: เพื่อศึกษาอำนาจการทำนายของอายุ การรับรู้สมรรถนะในตนเองในการเป็นมารดา ความเครียดในการเลี้ยงดูทารก การสนับสนุนทางสังคม และพื้นที่อารมณ์ทารก ต่อการตอบสนองความต้องการของทารกในมารดาที่มีบุตรคนแรก

แบบแผนการวิจัย: การวิจัยแบบความสัมพันธ์เชิงทำนาย

วิธีดำเนินการวิจัย: กลุ่มตัวอย่าง คือ มารดาหลังคลอดบุตรคนแรกที่พักรักษาในหอผู้ป่วยหลังคลอดสามัญ โรงพยาบาลศิริราช และมาตรวจหลังคลอดที่หน่วยอนามัยเจริญพันธุ์และวางแผนครอบครัว จำนวน 95 ราย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล แบบสอบถามความเชื่อในความสามารถในการเป็นมารดา แบบสอบถามการตอบสนองต่อความต้องการของทารก แบบสอบถามความเครียดในการเลี้ยงดูทารก แบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคมในการเลี้ยงดูบุตร และแบบประเมินพื้นที่อารมณ์ของทารก โดยแบบสอบถามการตอบสนองต่อความต้องการของทารกได้ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน มีดัชนีความตรงเชิงเนื้อหาเท่ากับ .86 ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่าของครอนบาคของแบบสอบถามในการศึกษารั้งนี้ เท่ากับ .80, .82, .92 และ .92 ตามลำดับ สำหรับแบบประเมินพื้นที่อารมณ์ของทารกหาความเที่ยงโดยการทดสอบซ้ำ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันเท่ากับ .79 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการคำนวณร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และสถิติถดถอยพหุ

ผลการวิจัย: 1) ปัจจัยทำนายการตอบสนองความต้องการของทารกในมารดาที่มีบุตรคนแรก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ การรับรู้สมรรถนะในตนเองในการเป็นมารดา ($\beta = .530$) ความเครียดในการเลี้ยงดูทารก ($\beta = -.102$) และพื้นที่อารมณ์ทารก ($\beta = -3.223$)

2) ปัจจัยทั้ง 5 ปัจจัย ได้แก่ อายุ การรับรู้สมรรถนะในตนเองในการเป็นมารดา ความเครียดในการเลี้ยงดูทารก การสนับสนุนทางสังคม และพื้นที่อารมณ์ทารก สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการตอบสนองความต้องการของทารกในมารดาที่มีบุตรคนแรกได้ร้อยละ 34.1 (Adjusted $R^2 = 0.341$) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

สรุป: พยาบาลควรส่งเสริมให้มารดาตอบสนองความต้องการของทารก โดยการสร้างเสริมให้เกิดความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองในการเลี้ยงดูทารก ประเมินความเครียดและแนะนำแนวทางในการจัดการความเครียด โดยคำนึงถึงพื้นที่อารมณ์ของทารก

คำสำคัญ: พื้นที่อารมณ์ทารก / การตอบสนองความต้องการของทารก / มารดาที่มีบุตรคนแรก

* นักศึกษาหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการผดุงครรภ์ชั้นสูง คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

**รองศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

***ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

Factors Influencing Maternal Responsiveness in First-time Mothers

Geeranda Oncharoen*, Nittaya Sinsuksai**, Wanna Phahuwatanakorn***
and Piyanut Limruangrong***

Abstract

Purpose: To examine the predictive power of age, maternal self-efficacy, parenting stress, social support and infant temperament on maternal responsiveness in first-time mothers.

Design: Correlational predictive research.

Method: The sample were 95 first-time postpartum mothers admitted to postpartum wards, Siriraj Hospital, and coming for postpartum checkup at the Reproductive Health Research Center and Family Planning Unit. Data were collected using the Personal Data Form the Beliefs in Maternal Ability Questionnaire, the Maternal Responsiveness Questionnaire, the Parenting Stress Questionnaire, the Parenting Social Support Questionnaire and the Infant Temperament Evaluation Form. The Maternal Responsiveness Questionnaire was reviewed for content validity by 5 experts. Its content validity index was at .86. All of the questionnaires were tested for reliability with Cronbach's alpha coefficients of .80, .82, .92 and .92, respectively. For the Infant Temperament Evaluation Form, test-retest was used for reliability with Pearson's product moment correlation coefficient of .79. Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, Pearson's Product Moment correlation coefficient and multiple regression statistics.

Findings: 1) Significant predictors of maternal responsiveness in first-time mothers at the level of .05 were maternal self-efficacy ($\beta=.530$), parenting stress ($\beta=-.102$), and infant temperament ($\beta=-3.223$)

2) Five factors including age, maternal self-efficacy, parenting stress, social support and infant temperament could explain 34.1% of the variance in maternal responsiveness (Adjusted $R^2 = 0.341$), at .05 level.

Conclusion: Nurses should promote maternal responsiveness in first-time mothers by enhancing maternal self-efficacy, evaluating parenting stress and providing information for stress management by taking infant temperament into account.

Keyword: Maternal Responsiveness / First-Time Mothers

* Master student in nursing science program faculty of nursing Mahidol University

** Corresponding author, Faculty of nursing Mahidol University, 2 Prannok Rd. Siriraj, Bangkok Noi, Bangkok 10700 Thailand. Email: nittaya.sin@mahidol.ac.th

*** Faculty of nursing Mahidol University.

บทนำ

การตอบสนองของมารดาต่อความต้องการของทารก เป็นพฤติกรรมที่มารดาแสดงออกในการทำกิจกรรมการดูแลทารก หรือระหว่างการใช้ปฏิสัมพันธ์จากการรับรู้ เข้าใจ และแปลความหมายสื่อสัญญาณของทารกที่แสดงความต้องการได้อย่างถูกต้อง ซึ่งจะก่อให้เกิดการตอบสนองที่ดีจากบุตร เป็นพื้นฐานของการสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างมารดาและทารก เป็นปฏิสัมพันธ์เชิงบวก ทำให้เกิดความผูกพันที่มั่นคงระหว่างมารดาและทารก และส่งผลต่อพัฒนาการด้านร่างกายและจิตใจของทารก ซึ่งเป็นรากฐานที่สำคัญของพัฒนาการด้านอื่นๆ ต่อไป (Drake, Humenick, Amankwaa, Younger, & Roux, 2007; Shin, Park, & Kim, 2006; Shin, Park, Ryu, & Seomun, 2008) หากมารดาไม่เข้าใจสัญญาณที่ทารกแสดงออกและตอบสนองความต้องการนั้นไม่เหมาะสม จะทำให้เกิดผลเสียต่อพฤติกรรมและบุคลิกภาพของทารกเมื่อเติบโตในอนาคตได้ (Klein & Rye, 2004)

มารดาที่มีบุตรคนแรกมักขาดประสบการณ์ในการเลี้ยงดูบุตร และขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมของทารกแรกเกิด ไม่เข้าใจสัญญาณทารกและการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างมารดาและทารก ซึ่งอาจส่งผลต่อการตอบสนองความต้องการของทารกได้ (Tinwana, 2006) ซึ่งช่วงเวลาหลังคลอดเป็นช่วงเวลาในการเริ่มต้นความรับผิดชอบในบทบาทมารดา การที่มารดาจะสามารถตอบสนองต่อความต้องการของทารกได้เหมาะสมเป็นผลมาจากปัจจัยหลายประการ ดังนี้

อายุมารดา เป็นปัจจัยที่บ่งบอกถึงวุฒิภาวะทางอารมณ์และจิตใจได้ระดับหนึ่ง เป็นตัวกำหนดความสมบูรณ์ด้านร่างกาย มีผลต่อประสบการณ์การรับรู้ ความสามารถในการเข้าใจ การเรียนรู้ การคิดวิเคราะห์ และการตัดสินใจในสิ่งต่างๆ (Mapobsuk, 2004) มารดาวัยรุ่นมักขาดปฏิสัมพันธ์ทางภาษากับทารก ขาดการกระตุ้นให้ทารกแสดงพฤติกรรมและยอมรับพฤติกรรมของทารกได้น้อยกว่ามารดาผู้ใหญ่

(Drake, Humenick, Amankwaa, Younger, & Roux, 2007)

การรับรู้สมรรถนะในตนเองในการเป็นมารดา Bandura (1989) กล่าวว่า การรับรู้สมรรถนะในตนเองมีผลต่อพฤติกรรมของบุคคล ผู้ที่มีการรับรู้สมรรถนะในตนเองสูง จะมีความพยายาม ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค คิดหาวิธีการต่างๆ ที่จะทำให้ประสบความสำเร็จ ตามแนวคิดนี้ มารดาที่มีการรับรู้สมรรถนะในตนเองในการเป็นมารดาสูงจะพยายามทำความเข้าใจถึงความต้องการของทารกโดยการสังเกตและแปลความหมายของสัญญาณต่างๆ ที่ทารกแสดงออก คิดหาวิธีการต่างๆ ที่จะตอบสนองความต้องการของทารกได้อย่างเหมาะสม ทารกจะเกิดความพึงพอใจและมีปฏิสัมพันธ์ตอบสนองต่อมารดาในเชิงบวก เกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ในทางกลับกัน มารดาที่มีการรับรู้สมรรถนะในตนเองในการเป็นมารดาต่ำ มีผลทำให้การตอบสนองต่อความต้องการของทารกอาจไม่เหมาะสม จากการลดความคาดหวังในความสามารถ และขาดแรงจูงใจในการแสดงพฤติกรรม (Shin, Park, Ryu, & Seomun, 2008)

ความเครียดในการเลี้ยงดูทารก มีผลต่อความรู้สึกนึกคิด การจัดการกับความรู้สึกของมารดาที่จะมีผลต่อการแสดงพฤติกรรมการตอบสนองความต้องการของทารก ถ้าหากความเครียดในการเลี้ยงดูทารกมีมากขึ้นเรื่อยๆ จะทำให้มารดา รู้สึกไม่มีความสุขอยู่ตลอดเวลา สูญเสียความมั่นใจในการเป็นมารดา ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงดูทารก และทำให้การรับรู้ต่อพฤติกรรมต่างๆ ของทารกลดลง (Deater-Deckard, 2005; Mcfadden & Tamis-Lemonda, 2013)

การสนับสนุนทางสังคม ช่วยให้มารดา มีความพร้อมและสามารถปรับตัวในการเลี้ยงดูทารก และเป็นแหล่งประโยชน์ที่จะช่วยสนับสนุนและส่งเสริมการตอบสนองต่อความต้องการของทารก (Waedlom, Chaimongkol & Teerarungsikul, 2010) โดยเฉพาะในมารดาที่มีบุตรคนแรกมักจะต้องการความช่วยเหลือด้านข้อมูลในการ

เลี้ยงดูทารก เช่น การแปลความหมายของพฤติกรรมของทารก อาการเจ็บป่วย การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การค้นหาสาเหตุการร้องไห้และวิธีปลอบโยนทารกให้เงียบ แหล่งสนับสนุนทางสังคมจะช่วยให้มารดาเกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้น มีความเข้าใจเกี่ยวกับสื่อสัญญาณทารกและการตอบสนองต่อสื่อสัญญาณนั้นอย่างถูกต้องเหมาะสม (Evans, Boxhill & Pinkava, 2008)

พื้นอารมณ์ทารก หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมที่ทารกแสดงออก ซึ่งส่งผลต่อการตอบสนองของมารดา (Zentner & Bates, 2008) ทารกที่มีลักษณะเป็นเด็กเลี้ยงยาก งอแง กินนอนไม่เป็นเวลา เป็นอุปสรรคขัดขวางต่อการรับรู้และการแปลสื่อสัญญาณทารก ทำให้การตอบสนองต่อความต้องการที่เกิดขึ้นอาจคลาดเคลื่อน หรือไม่ถูกต้องได้ ทารกที่มีลักษณะเป็นเด็กเลี้ยงง่าย ไม่งอแง ปลอดภัยได้ง่าย กินนอน ขับถ่ายเป็นเวลา จะทำให้มารดาสามารถแปลสื่อสัญญาณทารกได้ โดยไม่มีสิ่งรบกวน ทำให้ตอบสนองความต้องการของทารกได้อย่างเหมาะสม รวดเร็ว (Vipuro & Prasopkittikun, 2008)

เนื่องจากที่ผ่านมาในประเทศไทยยังมีการศึกษาวิจัยปัจจัยที่มีผลต่อการตอบสนองความต้องการของทารกค่อนข้างน้อย และจากความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตอบสนองความต้องการของทารกในมารดาที่มีบุตรคนแรก ได้แก่ อายุมารดา การรับรู้สมรรถนะในตนเองในการเป็นมารดา ความเครียดในการเลี้ยงดูทารก การสนับสนุนทางสังคม และพื้นอารมณ์ทารก เพื่อใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมให้เกิดการตอบสนองต่อความต้องการของทารกในมารดาที่มีบุตรคนแรกได้อย่างเหมาะสมต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้ Triadic Reciprocal Determinism Model ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของทฤษฎีปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory) ของ

Bandura (1986) ซึ่งเชื่อว่าพฤติกรรมของบุคคล (Behavior) ปัจจัยส่วนบุคคล (Personal factors) และสิ่งแวดล้อม (Environment) เป็นตัวกำหนดและมีอิทธิพลซึ่งกันและกัน แต่ปัจจัยทั้งสามนี้ไม่ได้มีอิทธิพลในการกำหนดซึ่งกันและกันอย่างเท่าเทียม บางปัจจัยอาจมีอิทธิพลมากกว่าบางปัจจัย และอิทธิพลของปัจจัยทั้ง 3 ไม่ได้เกิดขึ้นพร้อมกัน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทั้ง 3 นี้ จะแตกต่างกันขึ้นกับแต่ละบุคคล พฤติกรรมที่ต้องการ และสถานการณ์เฉพาะเจาะจงที่เอื้อต่อพฤติกรรม

การศึกษานี้ เป็นการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยสิ่งแวดล้อม ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการตอบสนองของมารดาต่อความต้องการของทารก โดยศึกษาปัจจัยทำนายการตอบสนองความต้องการของทารกในมารดาที่มีบุตรคนแรก โดยปัจจัยส่วนบุคคลประกอบด้วย อายุ การรับรู้สมรรถนะในตนเองในการเป็นมารดา และความเครียดในการเลี้ยงดูทารก และปัจจัยสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย การสนับสนุนทางสังคม และพื้นอารมณ์ทารก

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาอำนาจการทำนายของอายุ การรับรู้สมรรถนะในตนเองในการเป็นมารดา ความเครียดในการเลี้ยงดูทารก การสนับสนุนทางสังคม และพื้นอารมณ์ทารก ต่อการตอบสนองความต้องการของทารกในมารดาที่มีบุตรคนแรก

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงทำนาย (Predictive research)

กลุ่มตัวอย่าง คือ มารดาหลังคลอดที่มีบุตรคนแรกที่พักรักษาในหอผู้ป่วยหลังคลอดสามัญ และมาตรวจหลังคลอดตามนัดที่หน่วยอนามัยเจริญพันธุ์และวางแผนครอบครัว โรงพยาบาลศิริราช ระหว่างเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2558 ถึง เดือนมีนาคม พ.ศ. 2559

จำนวน 95 ราย โดยมีคุณสมบัติในการคัดเลือกเข้าเป็นกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

- 1) มารดาที่มีบุตรคนแรก ที่มีสุขภาพแข็งแรง ไม่มีภาวะแทรกซ้อนในระยะตั้งครรภ์ คลอด และหลังคลอด เช่น ภาวะความดันโลหิตสูง โรคหัวใจ โรคเบาหวาน
- 2) มารดาเลี้ยงบุตรด้วยตนเอง
- 3) มารดาสามารถสื่อสารด้วยภาษาไทย อ่านและเขียนภาษาไทยได้
- 4) บุตรมีสุขภาพแข็งแรง ไม่มีความพิการแต่กำเนิด
- 5) บุตรมีน้ำหนักแรกเกิด 2500 กรัม หรือมากกว่า
- 6) มารดาวางแผนมาตรวจหลังคลอดที่โรงพยาบาลศิริราช

ขนาดกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Cohen (1988) โดยกำหนด $\alpha = .05$ ขนาดอิทธิพล = .15 (medium effect size) และอำนาจทดสอบที่ 80% จะได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 88 ราย แต่เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างจะได้รับการติดตามเมื่อมาตรวจหลังคลอด 6 สัปดาห์ ซึ่งอาจทำให้กลุ่มตัวอย่างสูญหายหรือขาดการติดต่อได้ ผู้วิจัยจึงใช้ dropout rate เท่ากับ 10% (Lertarkayamee et al., 2001) ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือ 95 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของมารดาและบุตร
2. แบบสอบถามความเชื่อในความสามารถในการเป็นมารดา ของ Teti and Gelfand (1991) แปลเป็นภาษาไทยโดย นิตยา ลินสุกใส (Sinsuksai, 1998) เป็นการถามเกี่ยวกับความเชื่อในความสามารถในการดูแลทารก จำนวน 10 ข้อ 9 ข้อแรก ถามความรู้สึกของมารดาในความสามารถของตนเองเฉพาะในเรื่องการดูแลทารก ส่วนข้อสุดท้ายถามเกี่ยวกับความรู้สึกในภาพรวมต่อความเชื่อในความสามารถในการเป็นมารดา

เป็นแบบมาตรประมาณค่า (rating scale) 4 ระดับ คือ ดีมาก/ทราบดีมาก (4 คะแนน) ถึง ไม่ดีเลย/ไม่ทราบเลย (1 คะแนน) มีคะแนนรวมทั้งฉบับอยู่ระหว่าง 10-40 คะแนน

3. แบบสอบถามการตอบสนองต่อความต้องการของทารก ของ Amankwaa and Pickler (2002) แปลเป็นภาษาไทยโดยผู้วิจัย โดยใช้เทคนิคการแปลย้อนกลับ (back translation) เป็นการถามเกี่ยวกับความสามารถในการรับรู้ การแปล และการตอบสนองต่อสื่อสัญญาณของทารก รวมถึงความรู้สึกยากลำบากของมารดาในการตอบสนองต่อสื่อสัญญาณของทารก จำนวน 22 ข้อ เป็นมาตรประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ สำหรับข้อคำถามเชิงบวก คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง (5 คะแนน) ถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (1 คะแนน) สำหรับข้อคำถามเชิงลบ ให้แปลคะแนนกลับ มีคะแนนรวมทั้งฉบับอยู่ระหว่าง 22-110 คะแนน

4. แบบสอบถามความเครียดในการเลี้ยงดูทารก ของ Abidin (1995) แปลเป็นภาษาไทยโดย Manachevakul et al. (2010) มีการปรับแก้ภาษาในบางข้อเพื่อให้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยยังคงมิติของแบบสอบถามและโครงสร้างของเนื้อหาในทุกข้อคำถามไว้คงเดิม ถามเกี่ยวกับการรับรู้ความเครียดของมารดาในการเลี้ยงดูทารก จำนวน 35 ข้อ แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ความเครียดต่อการทำบทบาท/หน้าที่พ่อแม่ (parental distress) ความเครียดต่อปัญหาการมีปฏิสัมพันธ์กับทารก (parent-child dysfunction interaction) ความเครียดต่อความเป็นเด็กเลี้ยงยากของทารก (difficult child) คำถาม 32 ข้อแรก เป็นแบบมาตรประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง (5 คะแนน) ถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (1 คะแนน) ข้อ 33-35 ลักษณะคำตอบเป็นแบบปรนัยมี 5 ตัวเลือก ตั้งแต่ ก ถึง จ มีคะแนนตั้งแต่ 1-5 คะแนนตามลำดับ มีคะแนนรวมทั้งฉบับอยู่ระหว่าง 35-175 คะแนน

5. แบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคมในการเลี้ยงดูบุตร ของ Manachevakul et al. (2010) ที่สร้างตามแนวคิดการสนับสนุนทางสังคมของ House (1981) และทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับเครื่องมือวิจัยที่

เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนทางสังคมในการเลี้ยงดูบุตร ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 21 ข้อ โดย 20 ข้อแรก แบ่งเป็น 4 ด้าน คือ การสนับสนุนด้านอารมณ์ (emotional support) การสนับสนุนด้านการประเมินค่า (appraisal support) การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร (informational support) และการสนับสนุนด้านแรงงาน วัตถุ (instrumental support) เป็นแบบมาตราประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ สำหรับข้อคำถามเชิงบวก คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง (5 คะแนน) ถึงไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (1 คะแนน) สำหรับข้อคำถามเชิงลบ ให้แปลคะแนนกลับ ส่วนคำถามข้อ 21 เป็นคำถามเกี่ยวกับบุคคลที่มีความสำคัญหรือให้การช่วยเหลือมารดา มากที่สุดในการเลี้ยงดูคนนี้ 3 อันดับแรก ใช้สำหรับประกอบการอภิปราย มีคะแนนรวมอยู่ระหว่าง 20-100

6. แบบประเมินพื้นอารมณ์ของทารก ของ Prasopkittikun and Tilokskulchai (2006) ใช้สำหรับประเมินมารดาที่มีบุตรคนแรก ถามเกี่ยวกับความเป็นเด็กเลี้ยงยาก - ง่ายของบุตร จำนวน 1 ข้อ ลักษณะคำตอบเป็นแบบมาตราประมาณค่า (rating scale) 6 ระดับ คือ เลี้ยงง่ายมาก (1 คะแนน) ถึง เลี้ยงยากมาก (6 คะแนน)

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content validity) เนื่องจากแบบสอบถามความเชื่อในความสามารถในการเป็นมารดา แบบสอบถามความเครียดในการเลี้ยงดูทารก และแบบประเมินพื้นอารมณ์ของทารก เป็นแบบสอบถามที่ได้รับการแปลย้อนกลับด้วยวิธีที่เป็นมาตรฐาน และมีการนำไปใช้อย่างกว้างขวาง และแบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคมในการเลี้ยงดูบุตร ได้ผ่านการตรวจสอบความตรงของเนื้อหา โดยมีดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา (item - level CVI) เท่ากับ .85 ผู้วิจัยจึงไม่นำแบบสอบถามดังกล่าวมาตรวจสอบความตรงของเครื่องมือ สำหรับแบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล และแบบสอบถามการตอบสนองต่อความต้องการของทารก ได้ผ่านการตรวจสอบความตรงของเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน และทดสอบดัชนีความ

ตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้วิธีการคำนวณดัชนีความตรงเชิงเนื้อหาและภาษา ได้เท่ากับ .86

การตรวจสอบความเที่ยง (Reliability)

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามความเชื่อในความสามารถในการเป็นมารดา แบบสอบถามการตอบสนองต่อความต้องการของทารก แบบสอบถามความเครียดในการเลี้ยงดูทารก และแบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคมในการเลี้ยงดูบุตร ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ราย จากนั้น นำมาหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคได้เท่ากับ .79, .84, .91 และ .90 ตามลำดับ แล้วจึงนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจนครบ 95 ราย และหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคอีกครั้งพบว่าได้เท่ากับ .80, .82, .92 และ .92 ตามลำดับ สำหรับแบบประเมินพื้นอารมณ์ของทารก นำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 ราย โดยนำไปหาค่าความเที่ยงโดยการทดสอบซ้ำ (test - retest) ห่างกัน 2 สัปดาห์ โดยครั้งที่ 2 ใช้วิธีโทรศัพท์สัมภาษณ์ แล้วหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ของเพียร์สันได้เท่ากับ .79

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

งานวิจัยนี้ได้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล รหัสโครงการ 454/2558 (EC4) ซึ่งผู้วิจัยได้คำนึงถึงสิทธิของกลุ่มตัวอย่าง โดยแจ้งให้ทราบถึงรายละเอียดของการวิจัยและสิทธิ ข้อมูลและคำตอบที่ได้ในการวิจัยนี้ถือเป็นความลับ ผลการวิจัยนำเสนอในภาพรวม ไม่มีการเปิดเผยชื่อและนามสกุลที่แท้จริง และสามารถแจ้งออกจากการวิจัยได้ ก่อนที่การวิจัยจะสิ้นสุดลง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เมื่อกลุ่มตัวอย่างยินยอมเข้าร่วมการวิจัย ผู้วิจัยขอให้กลุ่มตัวอย่างลงนามในหนังสือแสดงเจตนายินยอมเข้าร่วมการวิจัย หลังจากนั้นเมื่อกลุ่มตัวอย่างพร้อมให้ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยบันทึกข้อมูลการตั้งครมภ์ และการคลอดของมารดา จากแฟ้มประวัติของกลุ่มตัวอย่าง และทำการสอบถามกลุ่มตัวอย่างหลังคลอด ด้วยแบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล หลังจากนั้น ผู้วิจัยจึงแจกแบบสอบถามความเชื่อมั่นในความสามารถในการเป็นมารดาให้มารดาทำ

2. เมื่อมาตรวจหลังคลอด มารดาตอบแบบสอบถามทั้ง 4 ชุดด้วยตนเองโดยเรียงตามลำดับคือ แบบสอบถามการตอบสนองต่อความต้องการของทารก แบบสอบถามความเครียดของมารดาในการเลี้ยงดูบุตร แบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคมในการเลี้ยงดูบุตร และแบบประเมินพื้นอารมณ์ของทารก

3. ผู้วิจัยตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูลแล้วนำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) และวิเคราะห์ถดถอยพหุ (multiple regression) โดยใช้ Enter method

ตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่าง อายุ การรับรู้สมรรถนะในตนเองในการเป็นมารดา ความเครียดในการเลี้ยงดูทารก การสนับสนุนทางสังคม พื้นอารมณ์ทารก และการตอบสนองความต้องการของทารก (n=95)

ตัวแปรที่ศึกษา	1	2	3	4	5	6
1. อายุ	1					
2. การรับรู้สมรรถนะในตนเอง	0.011	1				
3. ความเครียดในการเลี้ยงดู	-0.314**	-0.290**	1			
4. การสนับสนุนทางสังคม	0.089	0.061	-0.516**	1		
5. พื้นอารมณ์ทารก	0.093	-0.361**	0.245*	-0.129	1	
6. การตอบสนองความต้องการ	0.124	0.414**	-0.446**	0.268**	-0.460**	1

*p < .05, **p < .01

ผลการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างมีอายุอยู่ระหว่าง 15-40 ปี อายุเฉลี่ย 24.29 ปี (SD = 6.8) เป็นมารดาด้วยผู้ใหญ่ อายุ 20-29 ปี (ร้อยละ 39) มากที่สุด ส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมีมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. (ร้อยละ 52.7) มีสถานภาพสมรสคู่ (ร้อยละ 75.8) เป็นครอบครัวเดี่ยว (ร้อยละ 67) มีอาชีพพนักงานบริษัทเอกชนและรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ (ร้อยละ 34.7) มีรายได้ครอบครัวอยู่ระหว่าง 3,000-100,000 บาท รายได้เฉลี่ย 25,728.72 บาท (S.D = 20,642.67) มีรายได้เพียงพอต่อการใช้จ่าย (ร้อยละ 57.9) ไม่มีประสบการณ์ในการดูแลทารกวัยขวบปีแรก (ร้อยละ 76.8) มีผู้ที่ช่วยเลี้ยงดูบุตร (ร้อยละ 78.7) เคยได้รับความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงดูทารก (ร้อยละ 89.1) โดยได้ข้ความรู้จากการสอนโดยแพทย์และพยาบาล (ร้อยละ 51.2)

2. การรับรู้สมรรถนะในตนเองในการเป็นมารดา ($r = 0.414, p < .01$) และการสนับสนุนทางสังคม ($r = 0.268, p < .01$) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการตอบสนองความต้องการของทารก ส่วนความเครียดในการเลี้ยงดูทารก ($r = -0.446, p < .01$) และพื้นอารมณ์ทารก ($r = -0.460, p < .01$) มีความสัมพันธ์ทางลบกับการตอบสนองความต้องการของทารกในมารดาที่มีบุตรคนแรก ดังตารางที่ 1

3. ตัวแปรทั้งหมดสามารถร่วมกันทำนายการตอบสนองความต้องการของทารกในมารดาที่มีบุตรคนแรกได้ร้อยละ 34.1 โดยตัวแปรที่สามารถทำนายการตอบสนองความต้องการของทารกในมารดาที่มีบุตรคน

แรก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) คือ การรับรู้สมรรถนะในตนเองในการเป็นมารดา ความเครียดในการเลี้ยงดูทารก และพื้นอารมณ์ทารก ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอายุ การรับรู้สมรรถนะในตนเองในการเป็นมารดา ความเครียดในการเลี้ยงดูทารก การสนับสนุนทางสังคม พื้นอารมณ์ทารก และการตอบสนองความต้องการของทารกในมารดาที่มีบุตรคนแรก ($n=95$)

ตัวแปรที่ศึกษา	B	S.E.	β	t	p-value
1. อายุ	0.079	0.104	0.069	0.763	0.448
2. การรับรู้สมรรถนะในตนเองฯ	0.530	0.219	0.224	2.419	0.018*
3. ความเครียดในการเลี้ยงดูทารก	-0.102	0.047	-0.239	-2.170	0.033*
4. การสนับสนุนทางสังคม	0.064	0.075	0.084	0.850	0.398
5. พื้นอารมณ์ทารก	-3.223	0.940	-0.316	-3.430	0.001*
ค่าคงที่ (Constant)	80.784	12.430	-	6.499	0.000

$R = 0.613$, $R^2 = 0.376$, Adjusted $R^2 = 0.341$, Overall $F = 10.727$, Sig $F = 0.000$, * $p < .05$

การอภิปรายผล

ผลการวิจัย พบว่า อำนาจการทำนายของอายุ การรับรู้สมรรถนะในตนเองในการเป็นมารดา ความเครียดในการเลี้ยงดูทารก การสนับสนุนทางสังคม และพื้นอารมณ์ทารก สามารถทำนายการตอบสนองความต้องการของทารกในมารดาที่มีบุตรคนแรกได้ร้อยละ 34.1 โดยปัจจัยที่สามารถทำนายได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) ได้แก่ การรับรู้สมรรถนะในตนเองในการเป็นมารดา ความเครียดในการเลี้ยงดูทารก และพื้นอารมณ์ทารก ซึ่งสามารถอภิปรายได้ดังนี้

ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ การรับรู้สมรรถนะในตนเองในการเป็นมารดา และความเครียดในการเลี้ยงดูทารก

การรับรู้สมรรถนะในตนเองในการเป็นมารดาสามารถทำนายการตอบสนองความต้องการของทารกได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta = 0.224$, $p < .05$)

อธิบายได้ว่า ในระยะ 6 สัปดาห์หลังคลอด เป็นระยะที่มารดาต้องเรียนรู้และปรับตัวต่อการเลี้ยงดูบุตรเป็นอย่างมาก มารดาที่มีความเชื่อมั่นในสมรรถนะของตนเองสูงจะสามารถนำความรู้ ความสามารถของตนเองมาใช้ในการทำกิจกรรมการดูแลทารกได้ และเมื่อได้รับการส่งเสริม หรือคำชมเชย จะทำให้มีความมั่นใจในการทำหน้าที่ของตนเองเพิ่มมากขึ้น ซึ่งทำให้การรับรู้สมรรถนะในตนเองเพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย (Salonen, Kaunonen, Astedt-K, Jarvenpaa, Isoaho, & Tarkka, 2009) สอดคล้องกับการศึกษาของ Sanders and Woolley (2005) พบว่า การรับรู้สมรรถนะในตนเองเป็นปัจจัยทำนายที่สำคัญที่สุดต่อพฤติกรรมของมารดาที่เกิดขึ้น ถึงแม้ว่าบุตรจะเป็นเด็กเลี้ยงยาก มารดาที่เชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง จะสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการตอบสนองของตนเองให้เหมาะสมตามสถานการณ์ได้

ความเครียดในการเลี้ยงดูทารกสามารถทำนาย การตอบสนองความต้องการของทารกในมารดาที่มีบุตร คนแรกได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta = -0.239, p < .05$) อธิบายได้ว่า ในระยะหลังคลอดการเลี้ยงดูทารกถือว่าเป็นกิจกรรมใหม่ที่มีความท้าทายสำหรับมารดา โดยเฉพาะในมารดาที่มีบุตรคนแรก ถ้าความเครียดในการ เลี้ยงดูทารกมีมากขึ้นเรื่อยๆ จะทำให้มารดารู้สึกไม่มีความสุขอยู่ตลอดเวลา สูญเสียความมั่นใจ ทำให้การ รับรู้ต่อพฤติกรรมต่างๆ ของทารกลดลง ส่งผลลบต่อ พฤติกรรมการเลี้ยงดูทารก (Mcfadden & Tamis-Le- monda, 2013; Molfese et al., 2010) จากการศึกษา ของ Amankwaa, Pickler and Boonmee (2007) พบว่า มารดาที่มีความเครียดสูง ทำให้ความไวในการ รับรู้สื่อสัญญาณทารกลดลง ส่งผลให้การตอบสนอง ความต้องการของทารกที่เกิดขึ้นไม่เหมาะสม และการ ศึกษาของ Evan, Boxhill and Pinkava (2008) พบว่า มารดาที่มีความเครียดอาจแปลสื่อสัญญาณนั้นๆ ได้ไม่ ถูกต้อง ส่งผลให้การตอบสนองความต้องการของทารก ไม่เหมาะสม

สำหรับ อายุ ซึ่งเป็นปัจจัยส่วนบุคคลที่ไม่ สามารถทำนายการตอบสนองความต้องการของทารก ในมารดาที่มีบุตรคนแรกได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta = 0.069, p > .05$) สามารถอธิบายได้ว่า ลักษณะกลุ่มตัวอย่างเป็นมารดา วัยรุ่น อายุ 15-19 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 37.9 โดยพบว่ามารดาวัยรุ่นเกือบทั้งหมด (83.3%) มีผู้ที่ช่วย เลี้ยงดูบุตร ซึ่งเป็นสมาชิกในครอบครัวทั้งของตนเอง และสามี และพบว่าร้อยละ 63 ของกลุ่มตัวอย่างมี ลักษณะครอบครัวแบบครอบครัวขยาย และยังคง อาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียงกับครอบครัวเดิมของตนเอง หรือครอบครัวของสามี ทำให้มารดาได้รับความช่วยเหลือ คำแนะนำต่างๆ เกี่ยวกับการเลี้ยงดูทารกและ การทำความเข้าใจกับสื่อสัญญาณทารก ทำให้มารดา สามารถทำกิจกรรมการเลี้ยงดูบุตรได้ สอดคล้องกับ การศึกษาของ Tangsir (2007) พบว่า การที่มารดาได้ รับการช่วยเหลือ มีผู้ช่วยเลี้ยงดูทารก ส่งผลให้มารดา ทำหน้าที่ได้ดี มีความไวในการตอบสนองต่อสื่อสัญญาณ

ทารก นอกจากนี้ การที่พบว่า อายุไม่สามารถทำนายการ ตอบสนองความต้องการของทารกในมารดาที่มีบุตรคน แรกได้ อาจจะเนื่องมาจากการที่มารดาหลังคลอดทุกรายได้รับคำแนะนำการเลี้ยงดูทารกจากพยาบาล ทำให้ ได้รับการเตรียมความพร้อมต่อการทำหน้าที่มารดา และ มารดาสามารถหาข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้ง่ายขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ Chantarasena (2008) พบว่า มารดาหลังคลอดที่มีบุตรคนแรกเมื่อได้รับคำ แนะนำ ความรู้ต่างๆ จะช่วยพัฒนาความสามารถใน การรับรู้และตอบสนองความต้องการของทารกได้ดี กว่ามารดาที่ไม่ได้รับการเตรียมความพร้อมอย่างมีนัย สำคัญทางสถิติ มารดาวัยรุ่นที่ไม่ได้รับการเตรียมความ พร้อมจะรู้สึกว่าการดูแลทารก การเข้าใจทารกเป็นเรื่อง ยาก ทำให้ลดการรับรู้สัญญาณของทารก หรือรับรู้ ได้ช้า ส่งผลต่อการตอบสนองความต้องการของทารก (Bornstein, Putnick, Suwalsky & Gini, 2006)

ปัจจัยสิ่งแวดล้อม ได้แก่ พื้นอารมณ์ทารก สามารถทำนายการตอบสนองความต้องการของทารก ในมารดาที่มีบุตรคนแรกได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta = -0.316, p < .05$) อธิบายได้ว่า ทารกที่มีพื้น อารมณ์เป็นเด็กเลี้ยงง่าย จะปรับตัวเร็ว กินง่าย เข้า นอนตรงเวลา ทำให้มารดาเกิดความสบายใจในการดูแล รู้สึกว่าการเลี้ยงทารกเป็นเรื่องไม่ยากเกินความสามารถ ของตน ส่วนทารกที่มีพื้นอารมณ์เป็นเด็กเลี้ยงยาก ปรับ บัตัวยากหรือปรับตัวช้า กิน นอน ขับถ่ายไม่เป็นเวลา จะ ทำให้มารดาไม่มั่นใจในการแปลสัญญาณทารก ส่งผล ทำให้มารดาเกิดความกังวลต่อการตอบสนองต่อความ ต้องการของทารก จากการคาดเดาพฤติกรรมทารกไม่ได้ (Vipuro & Prasopkittikun, 2008) ผลการศึกษา นี้สอดคล้องกับการศึกษาของ Zentner and Bates (2008) พบว่า ทารกที่มีพื้นอารมณ์เป็นเด็กเลี้ยงง่าย ทำให้มารดาตอบสนองความต้องการได้เหมาะสม และ การศึกษาของ Tester-Jones, O'Mahen, Watkins and Kari (2015) พบว่า ทารกที่มีพื้นอารมณ์เป็นเด็ก เลี้ยงยาก จะส่งผลให้มารดารู้สึกว่าการเลี้ยงดูทารกเป็น เรื่องยาก ไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ได้ มารดาจะ

เข้าหาทารกน้อยลง หรือใช้เวลาเพิ่มขึ้นในการตัดสินใจในการตอบสนองความต้องการของทารก และพฤติกรรมทารกที่ไม่คงที่ การร้องกวน เป็นอุปสรรคในการรับรู้และแปลสื่อสัญญาณของทารก ทำให้เกิดการตอบสนองความต้องการที่ไม่เหมาะสมได้

การสนับสนุนทางสังคม เป็นปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่ไม่สามารถทำนายการตอบสนองความต้องการของทารกในมารดาที่มีบุตรคนแรก ($\beta = 0.084, p > .05$) แต่มีความสัมพันธ์กับการตอบสนองความต้องการของทารก ($r = 0.268, p < 0.001$) อาจเนื่องมาจากคะแนนการสนับสนุนทางสังคมของกลุ่มตัวอย่างโดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง (พิสัย = 46-96, คะแนนเฉลี่ย = 76.3, S.D. = 10.2) ซึ่งเป็นลักษณะของสังคมไทย ถึงแม้จะอยู่ในครอบครัวเดี่ยว แต่เมื่อมีบุตรมักจะมีญาติผู้ใหญ่ให้ความช่วยเหลือ และจากการที่คะแนนการสนับสนุนทางสังคมใกล้เคียงกัน จึงทำให้ไม่มีผลต่อการทำนายการตอบสนองความต้องการของทารก เพราะการวิเคราะห์สถิติถดถอยแบบพหุนั้น ลักษณะของข้อมูลควรมีความหลากหลายมากพอที่จะทำให้เห็นอำนาจการทำนาย (Vanichbuncha, 2011)

ในการศึกษาครั้งนี้ ตามกรอบแนวคิด Triadic Reciprocal Determinism Model ของทฤษฎีปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory) ของ Bandura

(1986) ที่เป็นกรอบแนวคิดการวิจัยนั้น พบว่า ทั้งปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลในการกำหนดพฤติกรรมการตอบสนองของมารดาต่อความต้องการของทารก โดยปัจจัยส่วนบุคคลที่มีอิทธิพลคือ การรับรู้สมรรถนะในตนเองในการเป็นมารดา และความเครียดในการเลี้ยงดูทารก ปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลคือ พันธะมารณาทารก โดยแต่ละตัวแปรมีอำนาจการทำนายที่ไม่เท่ากัน ซึ่งพันธะมารณาทารก เป็นตัวแปรที่มีอำนาจการทำนายสูงสุด รองลงมา คือ ความเครียดในการเลี้ยงดูทารก และการรับรู้สมรรถนะในตนเองในการเป็นมารดา

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรส่งเสริมให้มารดาเกิดความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง เรื่องการดูแลทารก โดยการสอน ฝึกปฏิบัติเพื่อเพิ่มทักษะ รวมถึงประเมินความเครียดและแนะนำแนวทางการจัดการความเครียดแก่มารดา เพื่อช่วยเพิ่มความสามารถของมารดาในการตอบสนองต่อความต้องการของทารก

2. ควรให้ความรู้ในการปลอบโยนและสังเกตทารกที่มีพันธะมารณเป็นเด็กเลี้ยงยาก เพื่อช่วยให้มารดาสามารถจัดการกับการเลี้ยงดูทารกให้ง่ายขึ้น

References

Amankwaa, L.C., Pickler, R., & Boonmee, J. (2007). Maternal responsiveness in mothers of preterm infants. *Newborn and Infant Nursing Reviews*, 7(1), 25-30.

Amankwaa, L.C., Younger, J., Best, A., & Pickler, R. (2002). Psychometric properties of the MIRI. *Unpublished manuscript*. Virginia Commonwealth University.

Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought*

and action: A social cognitive theory. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.

Bandura, A. (1989). Social cognitive theory. In R. Vasta (Ed.), *Annals of child development Vol.6. six theories of child development*, (pp. 1-60). Greenwich, CT: JAI Press.

Bornstein, M.H., Putnick, D.L., Suwalsky, T.D., & Gini, M. (2006). Maternal chronological age, prenatal and perinatal history, social support, and parenting of infants. *Child Development*, 77(4), 875-892.

- Chantarasena, P. (2008). *Primi para postpartum mothers ability developments in responsiveness of the newborn cues*. Master's Thesis, Department of Nursing Science, Graduate School, Khon Kaen University. (In Thai)
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences*, (2nd ed.). Hillsdale: Lawrence Erlbaum Associates.
- Deater-Deckard, K. (2005). Parenting stress and children's development: Introduction to the special issue. *Infant and Child Development*, 14(2), 111-115.
- Drake, E.E., Humenick, S.S., Amankwaa, L.C., Younger, J., & Roux, G. (2007). Predictors of maternal responsiveness. *Journal of Nursing Scholarship*, 39(2), 119-125.
- Evans, G.W., Boxhill, L., & Pinkava, M. (2008). Poverty and maternal responsiveness: the role of maternal stress and social resources. *International Journal of Behavioral Development*, 32(3), 232-237.
- Klein, P.S., & Rye, H. (2004). Interaction-oriented early intervention in Ethiopia: The MISC approach. *Infants & Young Children*, 17(4), 340-354.
- Lertarkayamee, J., Somprakit, P., & Santawat, U. (2001). *Clinical research*. Bangkok: Pisansin Printing. (In Thai)
- Manachevakul, S., Prasopkittikun, T., & Sangperm, P. (2010). Factors predicting parenting stress in mothers of infants. *Journal of Nurses' Association of Thailand, North-Eastern Division*, 30(1), 53-62. (In Thai)
- Mapobsuk, V. (2004). *General psychology*. Bangkok: Educational Supply Store. (In Thai)
- McFadden, K.E. & Tamis-LeMonda, C.S. (2013). Maternal responsiveness, intrusiveness, and negativity during play with infants: Contextual associations and infant cognitive status in a low-income sample. *Infant Mental Health Journal*, 34(1), 80-92.
- Molfese, V.J., Rudasill, K.M., Beswick, J.L., Jacobi-V, J.L., Ferguson, M.C., & White, J.M. (2010). Infant temperament, maternal personality, and parenting stress as contributors to infant developmental outcomes. *Merrill-Palmer Quarterly*, 56(1), 49-79.
- Prasopkittikun, T. & Tilokskulchai, F. (2006). The revised infant temperament questionnaire: Translation and psychometric testing for use in a Thai population. *Asian Journal of Nursing*, 9(2), 84-91
- Salonen, A.H., Kaunonen, M., Åstedt, K.P., Järvenpää, A.L., Isoaho, H., & Tarkka, M.T. (2009). Parenting self-efficacy after childbirth. *Journal of Advanced Nursing*, 65(11), 2324-2336.
- Sander, M.R. & Woolley, M.L. (2005). The relationship between maternal self-efficacy and parenting practices Implications for parent training. *Child: Care, Health & Development*, 31(1), 65-73.
- Shin, H., Park, Y-J., & Kim, M.J. (2006). Predictors of maternal sensitivity during the early postpartum period. *Journal of Advanced Nursing*, 55(4), 425-434.
- Shin, H., Park, Y-J., Ryu, H., & Seomun, G-A. (2008). Maternal sensitivity: A concept analysis. *Journal of Advanced Nursing*, 64(3), 304-314.

- Sinsuksai, N. (1998). *The relative contributions of maternal demographics, social support, stress, and maternal self-efficacy to home environment of 6-12-month-old infants of Thai mothers*. PhD Dissertation. The University of Texas at Austin.
- Tangsiri, S. (2007). *Self-esteem, spouse support, mother-daughter relationships and maternal role adaptation during pregnancy of adolescents*. Master's Thesis, Department of Nursing Science, Graduate School, Mahidol University. (In Thai)
- Tester-Jones, M., O'Mahen, H., Watkins, E., & Karl, A. (2015). The impact of maternal characteristics, infant temperament and contextual factors on maternal responsiveness to infant. *Infant Behavior and Development, 40*, 1-11.
- Tinwana, C. (2006). *Mother-toddler interaction during performing developmental promotion activities*. Master's Thesis, Department of Nursing Science, Graduate School, Chiang Mai University. (In Thai)
- Vanichbuncha, K. (2011). *Statistics in research*. Bangkok: Chulalongkorn University Printing House. (In Thai)
- Vipuro, N., & Prasopkittikun, T. (2008). General impressions on infant temperament questionnaire: Test-retest reliability. *Thai Journal of Nursing Council, 23*(2), 82-92. (In Thai)
- Waedlom, W., Chaimongkol, N., & Teerarungsikul, N. (2010). Influencing of spouse support and family functioning on sensitivity of adolescent mothers' response to infant cues. *Journal of Nursing and Education, 3*(2), 44-56. (In Thai)
- Zentner, M. & Bates, J.E. (2008). Child temperament: An integrative review of concepts, research programs, and measures. *European Journal of Developmental Science, 2*(1), 7-37.